

Nr 92.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, om ökat anslag till anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarne och Värmland.

Uti årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t hemställt, att riksdagen för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarne och Värmland för budgetåret 1925—1926 måtte anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 175,000. Det sålunda äskade beloppet överensstämmer med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag och är för övrigt det enda väganslag, som icke nedprutats av Kungl. Maj:t.

Departementschefen har också särskilt välvilligt och utförligt motiverat detta anslag och säger bl. a.: »Anslaget till utfartsvägar har sålunda visat sig vara till stort gagn, då därmed vissa av de mest trängande vägbehoven i övre Norrland tillgodosetts i en utsträckning, som på annat sätt icke varit tänkbar.»

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också framhållit betydelsen för det allmänna av att dessa enskilda utfartsvägar i större utsträckning komma till stånd, varigenom väghållningsdistriktens och statens utgifter för vägväsendet icke skulle bli alltför betungande.

Länsstyrelsernas framställningar till Kungl. Maj:t om anslag till denna vägtyp hava varit så starkt motiverade, att ett väsentligt högre belopp synes ha bort av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordas.

Då utförda vägar för en beräknad kostnad av 1,133,234 kronor vid nästlidna budgetårs slut erhållit ett statsbidrag med 316,700 kronor enbart inom Norr- och Västerbottens län, men den 1 september 1924 hos länsstyrelserna inom resp. län inlämnade ansökningar om statsbidrag till företag, representerande en totalkostnad av nära 2,000,000 kronor och under utarbetande dessutom voro förslag till ytterligare ett fyrtiotal utfartsvägar, är det uppenbart, att det äskade beloppet 175,000 kronor för de fyra Norrlandslänen samt därtill Dalarne och Värmland måste bli otillräckligt.

Det bör anmärkas, att en hel del faktorer, som icke synas hava framhållits i framställningarna, äro av stor betydelse för bedömande av det trängande behovet av förhöjt anslag till dessa vägar.

Sedan några år har riksdagen till lantmäteristyrelsens förfogande ställt ett *Vägar för utflyttningen.* förslagsanslag om 100,000 kronor för hela landet till bidrag för vägar och utflyttningar, som beslutats vid laga skifte eller hemmansklyvning. Detta bidrag får dock icke utgå till andra delar av väg än som ligger inom området

för skiftesförrättningen; delarna utom området måste behandlas enligt lagen om enskilda vägar på landet. På åtskilliga ställen i Norrland äro nu sådana skiftesförrättningar hållna, men vägarna hava icke kunnat komma till stånd inom dessa områden, så länge icke den del, som ligger utom resp. områden, byggts. Sakägarna i vägen, som hava bekostat hemmansklyvningen, äro ofta icke heller så ekonomiskt situerade, att de mäktade bygga denna del av vägen utan bidrag.

Många sådana skiftesförrättningar för hemmansklyvningar och utflyttningar äro dessutom planerade, men sakägarna vilja icke nerlägga kostnader härför, förrän frågan om väg utom skiftesområde blivit ordnad.

På grund av den knappa tillgången av statsanslag till de enskilda utfartsvägarna anse sig icke länsstyrelserna kunna låta de vägar eller vägdelar, som ligga utom skiftesområde, få någon förtursrätt, ty så länge 100-åriga gårdar och byar sakna utfartsvägar, anses med full rätt, att dessa böra gå före.

För ett befordrande av hemmansklyvningar och utflyttningar och därmed bindande vid hemtrakten av den uppväxande ungdomen är en höjning av statsanslaget till de enskilda utfartsvägarna särdeles trängande.

Odlingsvägar.

Nuvarande bestämmelser för anvisande av statsanslag till enskilda vägar lägga icke hinder i vägen för beviljande av bidrag till odlingsvägar eller till vägar till fäbodan. I ovan angiven beräknad kostnad 2,000,000 kronor för nu planerade utfartsvägar inom Norr- och Västerbottens län ingå också allenast enstaka förslag till dylika vägar, beroende på att resp. länsstyrelser på grund av den knappa anslagstillgången icke kunnat ställa i utsikt att anvisa några som helst bidrag till dessa vägar inom närmaste decenniet, därför att de väglösa byarna och gårdarna måste komma i första rummet. Intressenterna hava dock hoppats, att detta anslag skulle effektivt höjas, så att även dessa vägar finge bidrag eller också att speciella bidrag för odlingsvägar på enskild mark enligt kolonisationskommitténs förslag skulle bli tillgängliga.

Enligt vad som nu inhämtats i lantbruksstyrelsen ligger denna del av kolonisationskommitténs utredning där för yttrande, men då frågan om vägarna enligt styrelsens uppgift icke lämpligen kan utbrytas, får man icke beräkna, att frågan om odlingsvägar på enskild mark torde komma fram inom detta år, och i varje fall icke till årets riksdag.

Frågan om nödiga vägar till odlingsmarkerna är av en utomordentligt stor vikt icke bara för större bykomplex utan fastmer för en hel massa enstaka belägna torp och små hemman, vilkas ägare äro absolut beroende av säsongarbete vid sågverk och i skogarna. En stor del av sådana, som nu äro inräknade i de arbetslösas skaror och måste omhändertagas av stat och kommun för erhållande av nödhjälpsarbete, skulle med stor glädje arbeta på sina vägar till odlingsmarkerna, om de finge ett så stort bidrag till dylika vägar, att de där hölle sig en mindre dagpenning.

Sedan vägarna blivit byggda, så att jordbruksredskapen kunna forslas efter desamma, skulle det ej dröja länge, förrän resp. familjer hade så pass stor

möjlighet att livnära sig från den egna torvan, att de icke behövde trängas bland de arbetslösa understödstagarna vid tillfälliga inskränkningar i skogsavverkningen eller vid sågverken.

Inga formella hinder finnas för beviljande av bidrag till odlingsvägar från anslaget till utfartsvägar. Det kan fastmer vara en lycklig lösning av frågan om odlingsvägarna att allenast höja det nu utgående anslaget till utfartsvägarna. Och i varje fall kan en höjning just nu av detta anslag och intill dess riksdagen behandlar kolonisationskommitténs förslag rörande odlingsvägarna icke annat än på det högsta gagna isynnerhet alla småbrukare, som nu sitta hopträngda på små otillräckliga jordområden, om de instundande höst finge börja bryta vägar till de mångenstädes ypperliga odlingsmarker, som vänta på plog och harv.

Sistlidne höst utsände väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till vederbörande en cirkulärskrivelse, vari framhölls vikten av att hädanefter begränsa utförande av de allmänna vägarna till allenast sådana, som väl fyllde de lagliga fordringarna för att bliva allmänna. Många exempel finnas också, där allmänna vägar om några kilometers längd byggts till byar, varifrån de ej kunna inom rimlig tid utsträckas eller förbindas med det allmänna vägnätet som genomfartsvägar. Följden av detta cirkulär blir också, att en hel del vägar, som uti senare årens vägplaner uppgjorts och insänts till resp. länsstyrelser, måste omarbetas, varigenom en mängd såsom allmänna föreslagna vägar av olika typer komma att överföras till den enskilda klassen. De vägbehövande, som sålunda levat i den förhoppningen att få allmänna vägar, ofta snart nog, komma nu givetvis att med all kraft arbeta på att få bidrag till dessa såsom enskilda och att till länsstyrelserna ingiva ansökningar härom.

*Allmänna
vägar som
enskilda.*

Av de till länsstyrelsen i Norrbottens län efter förordnande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen av distriktschefen och distriktsingenjören ingivna flerårsplaner hade exempelvis upptagits 62 vanliga vägar, 99 enklare vägar och 44 ödebygdsvägar för en totalkostnad av 17,214,990 kronor med en hel del om 3—10 kilometers längd, som nu fallit för ovannämnda cirkulär. Men det är ej bara dessa vägar, som få byggas som enskilda. En hel del vägar om 10—15 km:s längd skulle med stor visshet också gärna och omedelbart byggas som enskilda med högst betydande uppoffringar av resp. byar, hellre än att de skola vänta i 10—20 år på en allmän väg, om blott statsbidrag till 25—50 % kunde erhållas. Då en sådan utveckling av vägväsendet måste anses vara ett även för staten särdeles förmånligt sätt att lösa en del av landets vägfråga, synes även härför en höjning av anslaget till de enskilda utfartsvägarna nu särdeles befogad.

Under förhoppning att till nästa riksdag en närmare utredning skall vara verkställd om behovet av vägar för ovan angivna ändamål, skola vi denna gång begränsa oss att begära en höjning av beloppet i Kungl. Maj:ts proposition från 175,000 till 225,000 kronor, att fördelas länen emellan efter Kungl. Maj:ts beprövande med hänsyn tagen till det föreliggande behovet

inom resp. län. Till resp. länsstyrelser torde böra utgå meddelande om att av dessa medel må cirka 20 % få anvisas till understödjande av vägar för utflyttningen och för odlingen.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta höja det i Kungl. Maj:ts proposition nr 1, 6:e huvudtiteln, punkt 20 begärda beloppet 175,000 kronor för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarne och Värmland för budgetåret 1925—1926 till 225,000 kronor.

Stockholm den 22 januari 1925.

O. Bergqvist.

Gustav Rosén.

Nils Gabrielsson.
